

Apokalipsa jako synteza Historii Świętej

Jacek Święcki

Ożarów, 17 wrzesień 2021

XII Sesja Apologetyczna

Niekwestionowane założenia interpretacyjne janowego Objawienia

Założenie	<i>...tymczasem</i>
1. Apokalipsa została napisana jako “księga pocieszenia” dla prześladowanych chrześcijan	<i>Nic nie wskazuje na to, że za czasów cesarza Domicjana (około roku 95 po Chr.) chrześcijanie byli prześladowani; owszem, cesarz Domicjan prześladował “filozofów” (ludzi kultury), ale nie religie czy kultury</i>
2. Jan został zesłany na Patmos niczym do karnej kolonii (exilium ad insulam)	<i>Patmos nie była w okresie cesarza Domicjana traktowana jako “karna kolonia”, ponieważ była ważnym portem na szlaku do Efezu, a nad wyspą górowała znana i nawiedzana świątynia Artemidy</i>
3. Apokalipsa zawiera wizję dziejów świata od Zmartwychwstania aż do Paruzji	<i>Janowe Objawienie zawiera wyraźne aluzje do wydarzeń Historii Świętej opisanej w Starym Testamencie, począwszy od stworzenia świata</i>
4. Apokalipsa zawiera proroctwo o zburzeniu Rzymu	<i>Jest to najwyraźniej opowieść o zastąpieniu dawnego kultu Izraela nowym kultem eucharystycznym, oraz dawnej zburzonej Jerozolimy – Nową Jerozalem zstępującą z nieba</i>
5. Apokalipsa jest typowym przedstawicielem literackiego gatunku apokaliptyki z I w. po Chr.	<i>Literacka konwencja apokaliptyczna jest w janowym Objawieniu jedynie fasadą, a w gruncie rzeczy jest to księga prorocka nawiązująca do przekazu Ezechiela i Daniela (w kontekście zburzenia i odbudowy świątyni)</i>

Apokalipsa jako misterium eucharystyczne

Scott Hahn postuluje, że motywem przewodnim Apokalipsy jest zastąpienie dawnego kultu świątynnego przez nowy kult eucharystyczny:

„Składanie ofiar uwielbienia w rozumieniu Starego Przymierza skończyło się definitywnie wraz ze zburzeniem świątyni jerozolimskiej. [...] Po roku 70 nie unosi się już dym całopalnych ofiar składanych przez Izraelitów. [...] To, co św. Jan opisuje w swojej wizji, to rozstanie się ze starym światem, starą Jerozolimą oraz Starym Przymierzem, i nastanie nowego świata, nowej Jerozolimy i Nowego Przymierza. Wraz z nowym porządkiem świata nadszedł także nowy porządek uwielbienia.”

Dodatkowy komentarz kard. Ratzingera:

„Zauważmy jak te dwa elementy – nieuchronne zniszczenie Jerozolimy oraz Paruzja – są ze sobą powiązane [w Ewangeliach synoptycznych]. [...] Zburzenie Jerozolimy nie oznacza końca świata, lecz początek nowej ery w dziejach zbawienia. [...] Niemniej pozostaje wrażenie, że cała ta udręka będąca wynikiem upadku Jerozolimy ma swoje odniesienie do wydarzeń mających nastąpić pod koniec świata.” (Eschatology, Waszyngton 1988)

Wniosek:

Przesłanie Apokalipsy koncentruje się na zastąpieniu kultu świątynnego przez kult eucharystyczny jako na znaku, który zapowiada zastąpienie dotychczasowego świata przez Nowe Niebo i Nową Ziemię w Dniu Powtórnego Przyjścia Chrystusa. W związku z tym przesłanie to jest podwójne: jest prorockim odczytaniem zarówno przeszłości jak i zapowiedzią przyszłości. Tym samym kształtuje naszą teraźniejszość.

Apokalipsa jako wizja Historii Świętej

Przełom egzegetyczny: komentarz Eugenio Corsiniego („Apocalisse prima e dopo” Turyn 1980 i 1993 (drugie wydanie), „Apocalisse di Gesù Cristo secondo Giovanni” (Turyn 2002). A także komentarz ucznia Corsiniego, Francisa Moloney (SDB) “Apocalypse of John” (Grand Rapids, MI 2020).

Główna teza:

Apokalipsa św. Jana przedstawia wizję całej Historii Świętej od stworzenia do misterium paschalnego Jezusa Chrystusa. Objawia, że dokonane przez Mesjasza zbawienie spowodowało upadek Jerozolimy-Wielkiej Nierządnicę oraz zastąpienie jej przez Kościół-Oblubienicę, która jest Nową Jerozolimą zstępującą z nieba. Odtąd w dziejach świata chodzi już tylko o to, aby to zbawienie dotarło „aż po krańce ziemi” – i wtedy nastąpi kres czasów.

„Objawieniem św. Jana zainteresowałem się dopiero podczas lektury autorów wczesnochrześcijańskich, najpierw pod kierownictwem prof. Pellegrino [późniejszego arcybiskupa Turynu], a potem już zawodowo. Wtedy nabrałem przekonania, że pisarze ci często odwoływali się do Apokalipsy, ale nie rozumieli jej w tak niepokojący sposób jak to się czyni współcześnie, to znaczy wiążąc ją z wszelkiego rodzaju katastrofami, po których pozostają tylko ruiny czy też z końcem świata.”

„Dla Jana Chrystus jest Synem Bożym, który realizuje wszystkie mesjańskie obietnice zawarte w Starym Testamencie. Jak? W najbardziej paradoksalny sposób: poprzez śmierć na Krzyżu, po której następuje Zmartwychwstanie. Dla Jana to właśnie Wydarzenie jest kluczowe dla objawiania się Jezusa Chrystusa od początku stworzenia, poprzez całą historię, aż do końca świata. Dlatego stawiam tezę, sprzeciwiając się powszechnie przyjętym opiniom, że księga Apokalipsy nie mówi o drugim przyjściu Chrystusa, ale pierwszym.”

Wniosek:

Tego typu odczyt sugeruje, że Apokalipsa jest medytacją Historii Świętej Izraela w celu rozświetlenia teraźniejszości Kościoła, umocnienia go w jego tożsamości i przekazania mu wizji co do przyszłości. W szczególności jest to wezwanie do oczyszczenia, złożenia świadectwa i wytrwania w przeciwnościach dzięki otrzymanej mocy Zmartwychwstania. Apokalipsa nie została zatem napisana jako „księga pocieszenia” dla chrześcijan cierpiących rzymskie prześladowania, ani też nie jest proroctwem o upadku Rzymu.

Plan pierwszej części Apokalipsy

- I. **Wstęp (1,1-8)**
 - a. **Wprowadzenie pochodzące od kompetentnej władzy apostoelskiej (1,1-3)**
 - b. **Wprowadzenie Autora (1,4-8)**
- II. **Część pierwsza: Objawienie z wyspy Patmos (1,9 – 3,14)**
 - a. **Wizja Jezusa Zmartwychwstałego (1,9-20)**
 - b. **Listy do Siedmiu Kościołów (2,1 – 3,14)**

Według przenikliwej analizy Eugenio Corsiniego, specyficzne sytuacje, w jakich znajdują się poszczególne gminy chrześcijańskie z siedmiu listów, nawiązują do Historii Świętej narodu wybranego i zapowiadają tematy drugiej części:

- *Efez, to czasy pierwszych ludzi i Patriarchów → Niewiasta obleczona w słońce → obietnica Drzewa Życia*
- *Smyrna, nawiązuje do niewoli egipskiej → Smok → obietnica wieńca życia*
- *Pergamon, to czas wędrówki przez pustynię → Bestia → obietnica "białego kamyka" (budulec fundamentu Miasta)*
- *Tiatyra, to okres panowania królów izraelskich → Fałszywy Prorok → obietnica władzy Pomazańca*
- *Sardes, nawiązuje do duchowego letargu poprzedzającego niewolę babilońską → Śmierć → obietnica białej szaty*
- *Filadelfia, to okres tuż po powrocie z niewoli babilońskiej → Nowa Jerozolima → obietnica filaru Świątyni*
- *Laodycea, to czasy przepowiadania Jezusa Chrystusa → Uczta Baranka → obietnica tronu Baranka*

Stało się zaś to wszystko, by mogło posłużyć za przykład dla nas. (1Kor 10,6a)

**To, co było, jest tym, co będzie, a to, co się stało, jest tym, co znowu się stanie:
więc nic zgoła nowego nie ma pod słońcem (Koh 1,19)**

Plan drugiej części Apokalipsy

III. Część druga: Dzieje świata i człowieka od stworzenia do kresu czasów (4,1 – 22,6a)

- a. **Wizja Nieba przedstawiająca stworzenie świata oraz odkupienia człowieka poprzez trzy Przymierza, jakie Bóg z nim zawarł (4,1 – 5,14)**
 - i. Wizja tronu Bożego (4,1-11)
 - ii. Wizja Baranka Bożego (5,1-14)
- b. **Dzieje świata od upadku człowieka do ustanowienia Nowego Przymierza ujęte w trzy cykle: siedmiu pieczęci (6,1 – 8,1), siedmiu trąb (8,2 – 11,19) i siedmiu czas (12,1 – 16,21). Każdy z cykli zawiera następujące elementy: grzech i jego śmiertelne skutki, przyście Syna Bożego i misterium odkupienia, tożsamość ucznia Chrystusa, zapowiedź kary i ocalenie wiernych, ustanie dawnego kultu i ustanowienie nowego kultu.**
- c. **Skutki Ofiary Chrystusa (17,1 – 22,6a)**
 - i. Zniszczenie bezbożnego miasta - Jerozolimy zabijającej proroków (17,1 – 19,10)
 - ii. Ostateczne pokonanie wszystkich przeciwników Boga (19,11 – 20,15)
 1. Zwycięstwo Chrystusa na oboma Bestiami (19,11-21)
 2. Zwycięstwo Chrystusa nad diabłem (20,1-10)
 3. Sąd nad umarłymi i zwycięstwo nad śmiercią (20,11-15)
 - iii. Wizja nowego stworzenia (21,1 – 22,6a)
 1. Wizja Nowego Nieba i Nowej Ziemi (21,1-8)
 2. Wizja Nowej Jerozolimy, Małżonki Baranka (21,9 – 22,6a)

IV. Zakończenie (22,6b-21)

- a. **Świadek św. Jana zawierające końcowe orędzie Anioła, który ukazuje mu poszczególne wizje (22,6b.8-10)**
- b. **Świadek samego Pana Jezusa o prawdziwości Objawienia (22,16.7.11-15)**
- c. **Świadek Kościoła (kompetentnej władzy apostołskiej) potwierdzającego prawdziwość Objawienia (22,17-21)**

Struktura apokaliptycznych cykli

	Siedem pieczęci	Siedem trąb	Siedem czas
Wkroczenie na świat grzechu i sił ciemności	Wizja czterech jeźdźców (6,1-8)	Siły ciemności uszkadzają dzieło stworzenia (8,2.6-13)	Wizja Niewiasty prześladowanej przez zbuntowanego Smoka (12,1-18)
Straszny los ludzi pod władzą grzechu i diabła	Wizja zabitych Świadców Słowa (6,9-11)	Siły ciemności dręczą człowieka (9,1-21)	Wizja Dwóch Bestii (13,1-18)
Pierwsze przyjście Chrystusa i Odkupienie	Przyjście Baranka (6,12-14)	Wizja Chrystusa jako Anioła Przymierza (10,1-7)	Wizja Syna Człowieczego i jego Ofiary (14,14-20)
Kara na bezbożnych i ocalenie wiernych Bogu przed karą	Dzień sądu Baranka (6,15-7,1) Wizja pieczętowania sług Bożych (7,2-8)	Mierzenie wewnętrznego dziedzica świątyni i zapowiedź kary dla dziedzica zewnętrznego (11,1-2.13.18)	Zapowiedź kary na czcicieli Bestii (14,6-13) Wizja Wielkiego Wyjścia (15,1-4) Wylanie czasz na Ziemię Izraela i bezbożne Miasto (16,1-21)
Tożsamość i misja uczniów Chrystusa (oba Testamenty)	Wizja zbawionych przez Krew Baranka (7,9-17)	Powołanie Jana na proroka 10,8-11) ----- Wizja Dwóch Świadców i ich misji (11,3-12)	Adoracja Baranka przez Resztę Izraela (14,1-5)
Koniec kultu świątynnego i ustanowienie nowego kultu	Półgodzinna cisza, kadzidło modlitw świętych i rzucenie żaru na ziemię (8,1.3-5)	Zapowiedź panowania Chrystusa, otwarcie się Nowej Świątyni i ukazanie Arki (11,14-17.19)	Poświęcenie Nowej Świątyni w niebie (15,5-8)

Cykliczność jest zabiegiem analogicznym do Apokalipsy Daniela (Dan 7-12), gdzie kilkakrotnie opowiadana jest ta sama historia profanacji i oczyszczenia świątyni jerozolimskiej w czasie powstań machabejskich (167-164 prz. Chr.).

Najważniejsze symbole - 1

Symbol	Wyjaśnienie
Dwudziestu Czterech Starców (4,4)	<i>Naczelnicy „obu narodów wybranych” (Izraela i Kościoła), sprawujących świętą służbę przy tronie Boga. Nawiązanie do dwudziestu czterech „książąt kapłańskich” z 1Krn 24.</i>
Cztery Istoty Żyjące (4,6)	<i>a. Aniołowie opiekunowie stworzenia (por. Ez 1,5-10) b. Misteria życia Chrystusa, w którym „wszystko zostało stworzone” (Kol 1,16): Wcielenie (człowiek), Męka (wół), Zmartwychwstanie (lew), Wniebowstąpienie (orzeł)</i>
Siedmiokrotnie zapieczętowany Zwój (5,1)	<i>Wola Boga („Testament”) względem całej ludzkości. Tylko Baranek/Chrystus jest w stanie wykonać zapisane tam postanowienia. Zwój jest zapisany „po obu stronach” ponieważ zapis dotyczy zarówno Izraela jak i pogan.</i>
Biały Jeździec (6,2)	<i>Wysłannik Chrystusa. Człowiek w pełni chwały sprzed upadku, podobny do Syna Bożego.</i>
Ognisty Jeździec (6,4)	<i>Wysłannik Smoka/diabła. Człowiek, który staje się mordercą w wyniku upadku.</i>
Czarny Jeździec (6,5)	<i>Wysłannik Bestii. Człowiek, który uciska swych braci (jarzmo). Stara się sprowadzić życie do walki o codzienny chleb (zboże) eliminując pragnienie Boga (oliwa i wino, potrzebne do świętowania szabat).</i>
Zielonkawy Jeździec (6,8)	<i>Wysłannik Śmierci i Otchłani. Człowiek, który w wyniku upadku staje się śmiertelny, chociaż był przeznaczony do nieśmiertelności.</i>

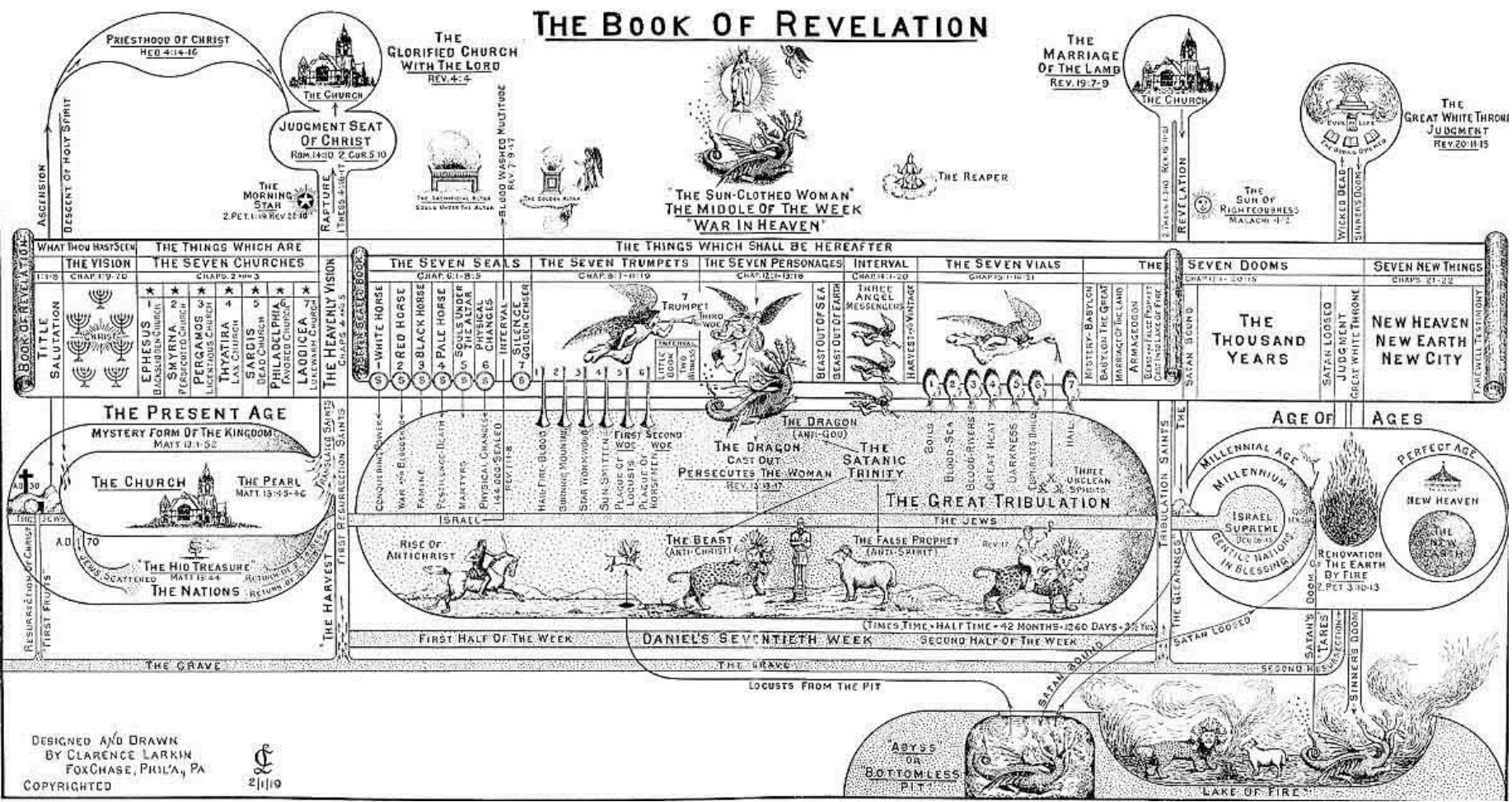
Najważniejsze symbole - 2

Symbol	Wyjaśnienie
144 000 (7,4 i 21,17)	<i>Dwanaście do kwadratu to „szczególna część narodu wybranego, czyli „reszta Izraela”. Tysiąc nawiązuje do tysiącletniego okresu od Dawida do Chrystusa, albo do tysiącletniego okresu istnienia świątyni jerozolimskiej. Liczba oznacza zatem wszystkich zbawionych z okresu Pierwszego Przymierza.</i>
„Dwie miriady miriad” (9,16)	<i>Miriada (czyli “dziesięć tysięcy”) oznacza ogromną armię (por. 1 Sm 18,7; Dan 11,12). “Miriada miriad” nawiązuje do Dan 7,10 i oznacza “elitarnie wojsko”. Są to aż dwie armie: jedna atakuje Izrael, a druga narody pogańskie.</i>
1260 dni (11,3)	<i>... czyli 42 miesiące lub 3 i pół roku</i> <i>a. Nawiązuje do okresu profanacji świątyni jerozolimskiej w czasie powstań machabejskich (167-164 prz. Chr.)</i> <i>b. Symbolicznie okres prześladowania i walki z Bogiem</i>
666 (13,18)	<i>a. Gemantria oznaczająca “cesarza Nerona”. Po zamianie greckiego imienia “Neron Kaisar” na hebrajskie spółgłoski otrzymujemy Nun(50) + Resz(200) + Waw(6) + Nun(50) + Kof (100) + Samek (60) + Resz(200)</i> <i>b. Nawiązanie do 1Krl 10,14.18-20 (ilość otrzymanego przez Salomona złota oraz tron o sześciu stopniach z dwoma poręczami i dwunastoma lwami)</i> <i>c. 6 (liczba człowieka) powtórzona 3 razy (liczba Boga): człowiek, który uczynił siebie bogiem.</i>
1600 stadiów (14,20)	<i>a. 4 (liczba ziemi) podniesiona do kwadratu oznacza “szczególną część ziemi”, czyli Ziemię Izraela. Sto oznacza “przeobfity plon” (por. Rdz 26,12). Zatem liczba oznacza przeobfity plon ofiary Chrystusa w ziemi Izraela.</i> <i>b. Stadion to około 190 metrów. 1600 stadiów to około 300 kilometrów, czyli odległość “od Dan do Beer-Szeby” (por. 1Krn 21,2). Krew ofiary Chrystusa pokrywa całość ziemi Izraela, czego nie były w stanie uczynić tysiącletnie ofiary składane w świątyni.</i>

Najważniejsze symbole -3

Symbol	Wyjaśnienie
Niewiasta obleczone w słońce (12,1)	<i>a. Ludzkość jaką Bóg stworzył przed upadkiem b. Naród wybrany, który “w bólach rodzenia” wydaje na świat Mesjasza c. Maryja, jako córka Izraela i Matka Mesjasza</i>
Bestia “wychodząca z morza” (13,1)	<i>Światowe mocarstwa/imperia gnębiące Izrael. Jej “siedem głów” to: Egipt, Asyria, Babilon, Media, Persja, monarchie hellenistyczne, chimeryczna monarchia Heroda Wielkiego („ma krótko pozostać” - 17,10b), Rzym.</i>
Fałszywy Prorok czyli “Bestia wychodząca z ziemi” (13,11)	<i>Fałszywy kult religijny na usługach imperiów. W szczególności kult Izraela układający się z obcymi mocarstwami, a także arcykapłani –zdrajcy. Dwa rogi oznaczają Prawo I Proroctwo, stąd jej podobieństwo do Baranka. Jednak jej język nie jest językiem Miłości, ale pożądliwości.</i>
Wielka Nierządnica siedząca na Bestii (17,1)	<i>Jerozolima odrzucająca Prawo i zabijająca proroków, prosperująca z łaski obcych mocarstw. Ma “władzę królewską and królami ziemi” (17,18), ponieważ jest “miastem Wielkiego Króla” (Ps 48,3) I do niej ciągną corocznie ogromne rzesze ludzkie, aby obchodzić nakazane przez Prawo święta.</i>
Oblubienica – Małżonka Baranka (21,9)	<i>Kościół, czyli Nowa Ludzkość odkupiona i stworzona na nowo w wyniku Ofiary Chrystusa, dążąca ku pełni chwały Nowej Jerozolimy.</i>

Ku przestrodze...

Fundamentalistyczna interpretacja Apokalipsy A.D. 1915